

Sygn. akt I PSK 21/22

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z powództwa M. T.

przeciwko K. R.

o zadośćuczynienie, skapitalizowaną rentę i rentę na przyszłość,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 28 listopada 2022 r.

wniosku pełnomocnika pozwanego z dnia 26 października 2022 r. o wyłączenie
Sędziego Sądu Najwyższego Romualda Dalewskiego od rozpoznania sprawy
I PSK 21/22,

**wyłącza sędziego Sądu Najwyższego Romualda Dalewskiego
od rozpoznania sprawy I PSK 21/22.**

UZASADNIENIE

Pozwany K. R. reprezentowany przez pełnomocnika adwokata H. K. wniósł do Sądu Najwyższego pismo procesowe z 26 października 2022 r., w którym zawarł wniosek o wyłączenie od rozpoznania sprawy sędziego Sądu Najwyższego Romualda Dalewskiego w związku z nienależytym powołaniem na urząd sędziego Sądu Najwyższego, co prowadzi do wątpliwości w zakresie zachowania standardu bezstronności i niezawisłości sędziego.

Sprawa z powództwa M. T. obecnie znajduje się na etapie rozpoznawania wniosku o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 13 października 2021 r., III APa 6/21 (czyli na etapie tzw. przedsądu).

W uzasadnieniu wniosku o wyłączenie SSN Romualda Dalewskiego pozwany powołał się na uchwałę składu połączonych Izb: Izba Cywilna, Karna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, w której przyjęto, że każdy sędzia Sądu Najwyższego, który uzyskał nominację po dniu 17 stycznia 2018 r. nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek strony postępowania sądowego o wyłączenie SSN Romualda Dalewskiego należało uznać za zasadny.

Po pierwsze, w uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNKW 2000 nr 2, poz. 1 i OSNC 2020 nr 4, poz. 34), przesądzone, że udział osoby powołanej na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), prowadzi w każdym przypadku do nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczności składu tego sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. Dosłownie teza powołanej uchwały Sądu Najwyższego w części dotyczącej sędziów Sądu Najwyższego ma treść: "Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw".

Uchwała składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego, zgodnie z art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1904 ze zm.),

uzyskała *lex lege* z chwilą jej podjęcia moc zasady prawnej, co powoduje, że każdy skład orzekający Sądu Najwyższego, w tym także skład jednoosobowy, jest nią związany. Zatem nie można przyjąć odmiennej interpretacji przepisu wyłożonego w tej uchwale dopóty, dopóki nie nastąpi odstępnie o zasady prawnej przez odpowiedni powiększony skład Sądu Najwyższego.

Po drugie, jednocześnie nie ma podstaw do przyjęcia, że skutki wynikające z powołanej uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego zostały zniwelowane orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 (OTK-A 2020, poz. 61), co w ostatnim czasie wyjaśnił Sąd Najwyższy (uzasadnienie uchwały z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, LEX nr 3329817). Nietrafny jest więc pogląd (por. uzasadnienie postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2022 r., V KB 10/22, LEX nr 3431721) o związaniu Sądu Najwyższego wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20. Wiążącego charakteru nie mają także wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 14 lipca 2021 r., P 7/20 (OTK-A 2021, poz. 49); z dnia 7 października 2021 r., K 3/21 (OTK-A 2022, poz. 65) oraz z dnia 10 marca 2022 r., K 7/21 (OTK-A 2022, poz. 24). Wyroki te należy kwalifikować jako orzeczenia negatywne, pozornie zakresowe - interpretacyjne (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2017 r., III PZ 11/17, OSNP 2018 nr 7, poz. 93 oraz przywołana w nim literatura), niepowodujące utraty mocy obowiązującej przepisów, które nie wiążą niezawisłych sądów, w szczególności Sądu Najwyższego (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2009 r., zasada prawna, III PZP 2/09, OSNP 2010 nr 9-10, poz. 106 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2010 r., IV CO 37/09, OSNC 2010 nr 12, poz. 166; Przegląd Sejmowy 2011 nr 2, s. 179).

Po trzecie, w pełni aktualne jest wobec powyższego jednolite orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym przesądzono, że orzekanie przez osoby powołane do Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. stanowi naruszenie prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) i art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (por. wyrok Wielkiej Izby ETPCz z

dnia 1 grudnia 2020 r., skarga nr 26374/18, Gudmundur Andri Astradsson przeciwko Islandii oraz wyroki ETPCz: z dnia 22 lipca 2021 r., skarga nr 43447/19, Reczkowicz przeciwko Polsce, ECHR:2021:0722; z dnia 8 listopada 2021 r., skargi nr 49868/19 i 57511/19, Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce; z dnia 3 lutego 2022 r., skarga nr 1469/20, Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce, LEX nr 3301552 oraz z dnia 16 czerwca 2022 r., skarga nr 39650/18, w sprawie Żurek przeciwko Polsce, ECHR:2022:0616).

Po czwarte, podobne orzecznictwo przedstawia Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, przyjmując, że złożenie wniosku o powołanie sędziego Sądu Najwyższego przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w składzie i trybie przewidzianym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. oznacza, że orzeczenia sądowe wydane z udziałem takiego sędziego stanowią naruszenie prawa do sądu gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (por. wyroki Wielkiej Izby Trybunału Sprawiedliwości UE: z dnia 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, AK przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, EU:C:2019:982; z dnia 6 października 2021 r. w sprawie C-487/19, postępowanie zainicjowane przez W.Ż., EU:C:2021:798; z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18, A.B., C.D., E.F., G.H. i I.J. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, EU:C:2021:153, a w jego wykonaniu wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6 maja 2021 r., II GOK 2/18, LEX nr 2687377 i wyroki tego Sądu, II GOK 3/18 do II GOK 20/18 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2021 r., III PSKP 13/21, OSNP 2022 nr 2, poz. 11).

Po piąte, z art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 6 ust. 1 Konwencji i art. 47 Karty Praw Podstawowych UE wynika prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą. Stąd wynika obowiązek państwa członkowskiego Unii Europejskiej i Rady Europy ukształtowania składu sądu nie tylko w zgodzie z prawem krajowym, lecz równocześnie w zgodzie ze standardem skutecznej ochrony sądowej, jaki wynika z Konwencji i prawa UE (doktryna *acte éclairée*). Unia Europejska nie ma kompetencji do samodzielnego kształtowania (narzucania) państwom członkowskim organizacji

sądownictwa, lecz ma uprawnienie do oceny, czy sposób realizacji przez Państwo jego suwerennej kompetencji odpowiada standardom unijnym (zob. D. Miąsik: System Prawa Unii Europejskiej, Tom 2, Zasady i prawa podstawowe, Warszawa 2022, s. 478-479 i tam podana literatura).

Po szóste, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono słuszne poglądy, że w razie wystąpienia ryzyka nieprawidłowej obsady sądu należy podjąć wszelkie środki zapobiegające, a jednym z nich jest instytucja wyłączenia sędziego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 czerwca 2022 r., V KO 43/22, LEX nr 3375645; z dnia 23 czerwca 2022 r., II KO 48/22, LEX nr 3370369; z dnia 28 lipca 2022 r., V KO 69/22, LEX nr 3375652; z dnia 25 listopada 2021 r., I CSKP 524/21, LEX nr 3262183). Naruszenie tych standardów może doprowadzić do odpowiedzialności odszkodowawczej państwa (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, OSNK 2022 nr 6, poz. 22), a tego typu konsekwencji należy unikać (por. także: postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 sierpnia 2022 r., II PUB 2/22, LEX nr 3411745; z dnia 6 września 2022 r., II KK 44/21, LEX nr 3416465; z dnia 16 września 2022 r., III KK 339/22; z dnia 28 września 2022 r., IV KK 333/22 i V KK 485/21 oraz z dnia 14 października 2022 r., V KB 6/22).

Po siódme, osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek KRS ukształtowanej w składzie i trybie przewidzianym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. podlega wyłączeniu z mocy samej ustawy na podstawie art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c., jako że, przystępując do orzekania musi na samym wstępie postępowania - a także w jego toku - poddać (poddawać) ocenie poprawność i legalność stosunku prawnoprocesowego (publicznoprawnego) wiążącego go ze stronami oraz stosunku prawnoustrojowego, jakim łączy się z państwem, w którego imieniu orzeka. Pozostaje więc z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziałuje na jej prawa lub obowiązki (tak trafnie w literaturze J. Gudowski: *Iudex impurus*. Wyłączenie z mocy samej ustawy sędziego objętego zarzutem wadliwego powołania lub przejścia na wyższe stanowisko sędziowskie, Przegląd Sądowy 2022 nr 5, s. 7-26). Niezbędność stwierdzenia wyłączenia sędziego z mocy ustawy jest niezależna od stopnia jego bezstronności wewnętrznej (jednakowego dystansu do stron sporu i ich odpowiednich interesów w odniesieniu

do jego przedmiotu), czy też niezależności zewnętrznej (praca w sposób wolny od nakazów czy wytycznych z jakiegokolwiek źródła).

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 48 § 1 pkt 1 w związku z art. 52 § 1 k.p.c.

I.n
a!